derinlik yayınları

zühtü bayar

zaman aynası

DERİNLİK 25 ZAMAN AYNASI ZÜHTÜ BAYAR

ZAMAN AYNASI

DERİNLİK YAYINLARI
«TÜRK YAZARLARI» 25
ŞİİR DİZİSİ 9

Zühtü Bayar'ın Fotoğrafı Birol ÖZKAY

Birinci Baskı Aralık 1980

Yayın Hakları (Copyright): Derinlik Yayınları 1980
Dizgi - Baskı Kardeşler Matbaası

DERİNLİK YAYINLARI
Ankara Cad. Ankara Han No.: 74/505
İSTANBUL

zühtü bayar

ZAMAN AYNASI

(Uzun Şiir)

derinlik yayınları
ANKARA CADDESİ,
ANKARA HAN
74/608 - İSTANBUL

«Ayşe için...»

İLKSÖZ

sınırsız bir güzelliği algılamaya
hazır mısın sevgili yolcu

o zaman dön de / atalarınla birlikte
ta mağara çağından bu yana geçtiğin

acı dolu şu yollara bir bak/
orda/insanlık tarihi kadar eski

ve yıpranmış anıların yoğunluğunda
her biri güzelliğin sonsuz

birer simgesi olan/gergin ve beyaz
kadın sırtlarını da göreceksin

ve elinde olmaksızın anımsayacaksın
baudelaire'in/ o canım ozanın

marazî bir aşkla sevişini
yaşamı ve kadınlarını

o kadınlar ki/ yuvarlak omuzlarında taşımışlardır
erkeklerinin sevgi ve günah dolu yüklerini

kan revan içinde/ gözyaşlarıyla
savaşlarla/kıtlıklarla/kıyamlarla

mapusanelerle/ tımarhanelerle/idam sehpalarıyla
gergef ve kilim tezgahlarının başında

dönüşü olmayan gidişleri bekleyerek
şebnem pırıltılı gözyaşlarını

inci yaparak beyaz gerdanlarına
kara gözlü sarı saçlı çocuklarını

basarak bağırlarına sabırla
bıkmadan usanmadan umud ederek

gereğinde tutup o tutulası dillerini
acılarını içlerine gömerek

—annem/sevgilim/kızçocuğum—

taşçağında saçlarından mağaralara sürüklenip
ilkçağ sonlarında yem diye aslanlara atılarak

ortaçağlarda büyücü adıyla yakılıp
günümüzde uzay yolcusu kozmonot yapılarak

(ilk mısır piramitlerinin zuhurundan başlayıp
atina'nın kesme taş ve efes'in mermer
döşeli ve kemerli dar sokaklarından geçerek/
indus uygarlıklarının büyülü kabartmalarına bakıp
mayalarla/azteklerle-toltek ve inkalarla kurban
törenlerine katılarak/mu ve atlantid için
defterine not düşüp/lemurya ve eldorado'yu
unutmaksızın/
bu yana
bu yöne
bu çağa doğru
yüreklice ilerle ey yolcu/
hiç birşey
geri çevirmesin
seni yolundan
—yoldaşını tanı—
ve bir kez daha tanık ol
sonsuz zamanla yarışına
ve ölümsüzlüğüne/
—adına sevgi denen
bu yaratıcı ızdırabın—

MUTLULUK

o gün
sıradan
ve sade bir gündü
alev alev yanan sarı sisleri içinde güneş
büyüleyici denli güzel
ve sıcaktı
içimizi yakandı
uzaklık ve yakınlıktı
bir avuç gözyaşıydı
yalın ve umutluydu
o gün
o güzel gün
o sıcacık
o ılık
yağmurların sessizce içimize yağdığı

soğuk kış gecelerini anımsatan
titreten içimizi
sıradan
ama sıradan olduğu kadar
olağanüstü o güzel gün
—hangi mayısın ilk haftası—
güneş ve mutluluk yüklü
unutulmaz ilk haftası

kendimi ve yaşamı
bir avuç biber gibi acı
ve sevgilisini düşünde
ölmüş gören
çiçeği burnunda
on dokuzunda bir delikanlı
gibi duyduğum
o unutulmaz
o anlaşılmaz
o öğrenilmez
ilk haftası
dünya güzel miydi / bilmiyorum
insanlar ve yaşam iyi miydi / öğrenemedim
sevgi ile günah yanyana
içiçe
tek parça mıydılar / göremedim

görebildiğim /
yalnız sarı sisleri içinde
alev alev yanan güneş
ve soğuk ışığını yıldızlardan alan
gümüş pırıltılı sonsuzluktu

ansızın başladı
apansız
bekliyordum
şaşırmadım
bir taşçağı mağarasının
nemli ve serin karanlığında
bekler gibi bekliyordum
yeşil yosunlu sualtı ovalarının
suskusu içinde
korkuyla
ürpertiyle
merakla
ve sabırla
bekliyordum

ansızın başladı
kuru soğukların dövdüğü
yapayalnız ve ıssız
steplerin mahzun fırtınası
ağaçların köklerini topraktan söken
açıkdenizlerde gemileri batıran
tropik adaları sulara gömen
acımasız ve hızlı
gözpınarlarını kurutacak denli
acımasız ve hızlı

ansızın başladı
—oysa bekliyordum—
yüzümü biçen jilet soğukluğunda
dudaklarımı çatlatan ateş nöbetleri gibi
kabaran
büyüyen
ve yükselen
ve de kendi kendisiyle
bir kat daha büyük
kendimi çok yaşlı
çok umutsuz
ve çok
çok
yorgun
duyduğum

(yakan/ kavuran/ kül eden bir
alev seliydi/ hızla geçti
yüzümden)

coşkuydu
sevgi seliydi
utançtı
gururdu
bir demet
kızıl karanfildi
ölümün tepelenişi
yalanlanışı
ve geri çevrilişiydi
yaşamın
damar damar
ve öfke dolu
köpüklü bir
kan seli halinde
bilincime
ve yüreğime
doluşuydu

açıldı kilitli kapılar bir bir
yıkıldı asık yüzlü duvarlar ardarda
bütün
kara bulutlar
geri çekildiler
ve yerlerini
sarı sisleri içinde
alev alev yanan
güneşe bıraktılar

(aydınlandı bilincim
ferahladı yürek)

geçmişi ardına alışımın
kesin kanıtıydı
dünyanın/
yusyuvarlak
ve masmavi/
lacivert renkli uzaya
zaman çizgisini çekişiydi
anlaşılmaz ve açıklamasız
bir düşgücünün
ansızın bilincime doluşuydu
unutulmaz olacağı
önceden belliydi/ kesindi
korkutucuydu
lunaparklardaki perili köşkler
kadar malumattan
ve tekrar yaşanmaktan
kaçınılmayacak kadar
korkutucuydu

kıskançtı
    ihtiraslıydı
        umutlu
            ve umutsuzdu
antik yunan yontularındaki
beyaz mermer parçaları kadar gerçek
ve bir düş kadar yanıltıcıydı
özgürlük savaşları gibi doğru ve haklı
ve intihar kadar anlamlı ve güçlüydü
karlı ve yalçın kayalıklı zirveler kadar
                hayranlık verici
ve berrak sulu pınarlar kadar aydınlıktı
—unutulmazdı—
içimizdeki ikinci kişi gibi unutulmazdı

elleri ve el greco gülümseyişi
iri gözleri ve artemis dudakları
kapkara saçları
ve büyük bir yüreklilikle
daracık omuzlarının
(beyaz ve güzelim)
yüklenmekten kaçınmadığı
acılı yaşamıyla
bilincime çakılan
paslı bir çivi gibi
—unutulmazdı—

onu ben yaşadım
ayrı ve sevgi dolu
yepyeni bir kişiliği eskittim
sevecen/ bahtsız ve umarsız
güzelim bir insanı
gencecik/ acılı bir yüreği
bir tomurcuk gibi
bana doğru yürüyen
özü pırıl pırıl
gönlü yaşamdan yana
özverili davranışları
ve alnına çatılı
güzelim öfkesiyle
gencecik ve acılı
bir yüreği

neleri paylaşmadık ki
neleri yüklenmedik
beklemeyi öğrendik / sabretmeyi
ve birlikte alınyazımıza karşı durmayı
—söz aramızda
bu en büyük yanlışımızdı—
bilmek istemezdik yine de
birlikte yaşadığımızı
bir büyük yanlışı
düşlerimizi doldururduk
büyük bir mutlulukla
umutsuzluğun çileli koridorlarında

—savaşçıydık—
mücadeleci ve kahramandık
kandan ve acıdan korkmazdık
öylesine asî ve dikbaşlıydık
öylesine yalın kılıç ve atak
öylesine öfkeli ve istekli
birbirimizden hiç ayrılmazdık
—ayrılığı biz yarattık—
düşlerimizde bile ayrılmazdık
alacakaranlıkta korkuları izler
şafağın günışığında mutluluğu kovalardık

çiçekleri çok severdi
güz mevsiminde yağan ılık yağmurları
dökülen sapsarı yaprakları
rüzgarlı ve serin
yakacık yamaçlarını
yosun kokulu
kalamış kıyılarını
ve gülhane parkı'nın
kocaman ve ihtiyar ağaçlarını severdi
dünyayı / insanları merak ederdi
öğrenmeyi / tanımayı çok isterdi
benim acıklı yaşam serüvenimi
dinlemeyi çok severdi

güz fırtınalarında beni arardı
telefon tellerinden iletirdi sesini
sesi boğaz sularının altından
ıslak kabloları aşar
ve bana gelirdi
içimi ışıldatırdı merhabası
kendisi için yazdıklarımı okurken ağlardı
ikimizin öyküsünü anlatan şiirleri
dinleyenler ağlarlardı
acımı ve kendisine benzeyen
yalnızlığımı dindirmek için
beni arardı

—ben onun erkek biçimiydim
o benim zaman aynasında yansıyan
kadın görüntüm—
hiç bir zaman
bu denli bütün olmamıştık
bu denli anlam kazanmamıştı
yaşamak denen onurlu eylem

unutulmuş/
ve henüz keşfedilmemiş
ve keşfedilmemiş olmanın
acıklı yalnızlığı içindeydi
—onu ben buldum
bu buluş benimdir—
koyu ve kapkaranlık
bir kış gecesinin ortasında
bir ınka güneşi denli parlak
ve sımsıcak
bir somun gibi doğuverdi/
kirlilikten ve yorgunluktan
arınmış bilincime

—onu ben buldum
bu hak benimdir—
yapayalnız ve umutsuz buldum
—ben de öyleydim—
iki yalnızlıktan
bir güzellik doğurduk
bir güzellik yarattık
elbirliğiyle

hem gerçekçi
hem de düşçüldü beraberliğimiz
gücümüz/ umudumuz üretken
sabrımız/ taş çatlatan
ben kocaman acılar taşıyordum
kıskançlıkla gizleyerek yüreğimde
o gencecik bir insandı
acının gerçeğine yabancı
—ama küskün ve umutsuz değildi—
yaşamayı severdi/ ölümden
ve yaşlı olan
eski olan herşeyden
nefret ederdi

çiçeklerden gülü ve filbahriyi severdi
çivit gözlü sevgilimizi
iyot ve tuz kokulu denizi
yorgunluk ve hüzün dolu yaz akşamlarını
korku dolu düşlerle geçen soğuk kış gecelerini
ve yüzünden aptallık akan
gözyaşlarını severdi

onu yitirdim
—anlaşılmaz bir olaydır bu—
yani yaşamamın anlamını bir anlamda
korku dolu bir taşçağı mağarasının alacakaranlığında
tekbaşıma ve herşeyin başlangıcında buldum kendimi
kollarımı bağlamışlardı
çivilemişlerdi
kan ve kusmuk dolu
iğrenç bir çarmıha beni
isa'yı yaşatmak istiyorlardı yeniden bana
antikçağ güldürülerinin oynandığı
mermer basamaklı bir tiyatroya
kapatmak istiyorlardı beni
beni bensiz yaşatmak
hastanelerden geçirmek
mapusanelerde konaklatmak
mezarlıklarda dolaştırmak
ve on bin yıllık paslı bir zincire vurmak
istiyorlardı

dur/ dedim tümüne
dur/dedim acılara
durdurdum sevgimi ve acımı
iteledim kendi ellerimle ta ötelere
uzaklaştırdım ıraklara kendimden
—aslında kendimi kendimden uzaklaştırdığımı
bilmeden—
ve şatonun batı kulesinde bir gece
bütün bir gece boyu düşünüp
insanlık tarihi kadar eski ve acı bir kahırla
acımı ve sevgimi gözyaşlarımdan damıttım
—şimdi mutluyum—

ŞATO

duvarlarında gölgelerin oynaştığı
sonsuz koridorlarında uğursuz rüzgârların estiği
mermer döşeli şöminelerinin hiç bir zaman yanmadığı
yanık mumlu ve demir isli şamdanları terkedilmiş
ve mahzun
kuleleri inatla gökyüzüne kurşunî
odalarının tavanları sonsuza yüksek
demir çemberli kapıları gıcırtılı ve muhkem
tavanlara varan dolapları tozlu ve kümbet
zamanla dostluğu / çok eski zamanlardan
taşlarının serinliği buzdan sıcak
mahzenleri mezarlar kadar sessiz
ve ıssız bir ortaçağ şatosunda yaşıyordum
geceleri yıldızların haritasını çıkarıyor
gündüzleri kristal ve altın saplı bir
imbiğin başında
yakut renkli acılar demliyordum

—ağrıyordu—
düşümde kendi ölümüme içgeçirmiştim
işte ona benzer bir ağrıydı
tam göğüs kafesimin orta yerinde
kendi tarihimle bilincimin
trajik bir savaşa tutuştukları yerdeydi
sessizce
nümayiş yapmadan
bağırıp çağırmadan
—ağrıyordu—
söküp atmak istiyordum onu yerinden
tek bir pençe darbesiyle koparıp
acımasız bir öfkeyle
fırlatmak istiyordum kendimden uzaklara
oysa/
kahredici bir inatla yerinde duruyor
ve çıldırtan bir sessizlik içinde
ağrıyordu

—ağrıyordu—
kurşunî bir gökyüzü
çatısının altında
yaşanmış bütün güz mevsimlerinin
tüm acılarını
otuz üç yıllık deney yükünü
ve bir dönüm noktasının
iğrenç yalnızlığını
sürükleyerek ağrıyordu
hayasızca
utanmasızca
hiç sıkılmadan
ve bıkmaksızın
elini şefkatle
göğsüme koyup
yaralı bağrımı okşayarak
incecik ve ak parmaklarını
dudaklarıma bastırıp
sessizce «sus» diyerek
gözlerimden başlayıp
ta beynimin içlerine değin
—ağrıyordu—

beni benim içimden ötelere geçirip
ötelerden alıp beni uzaklara vurarak

uzaklardan yakalayıp parmaklarının ucuyla
zaman kadar sonsuz karanlıklara iterek

karlı ve bembeyaz dağların tepesinden aşırıp
volkanların kızıl küllü ağızlarına atarak

kum çöllerinin azap cehennemlerinde sürükleyip
çivit mavisi okyanuslarda sessizce boğarak

bataklıkların esrarlı ve hazin çamurlarında yuvarlayıp
yalçın kayalıklı zirvelerden boşluklara salarak

tarih öncesi çağların taş
mağaralarından bu yana
bir eli bilincimde
kanlı yüreğimde öbürü
bilinçaltımla bitiştirecek
bitiştirecek
ve bilinmeyenin ötesindeki
dünya ile yüzleştirecek
beni bu
—ağrı—

her gece evime dönüyordum
—evliyken dönmezdim—
kendimden parçalar koyduğum duvarlarına
boyasını / nakışını kendi ellerimle yaptığım
kendimi yapayalnız
ama ölesiye mutlu duyduğum
ıssızlığı anılarla dolu
pencereleri gümüşyüzlü aylara dönük
balkonu el kadar maviliğe açık
terası yıldızlarla yüzyüze
«yokuştaki eve»
dostlarımı düşünüyordum
sevdiğim insanları
ve beni sevenleri

kâmil şükûn/
rus ruleti oynuyordu «bab-ı âli» basınıyla
naim tirali/
uykusuz ve hasta geçen geceleri
her sabah yeniden yaşıyordu gazete binasında
birol özkay/
«sistem analizciliği» yapıyor ve o çok bilmiş
edasıyla/dudaklarını kıvıra kıvıra/ gülüyordu
herşeye ve herkese
nurettin hiçyılmaz/
yaşıyordu kendi yanlışını her yıl yeniden
ve yaşamındaki yitik bir yılı arıyordu durmadan
hasan hüseyin/
şiir yazıyordu eli hasta yüreğinde
ve umutla direniyordu ölüme karşı
hipi yener/
her gece felsefesiz bir insancıllığın
kavgasını yapıyordu feodal zorbalarla
güngör gencay/
adını yazıyordu eski bir kale duvarına
ve antika satıyordu on yedisinde bir genç kıza
yasemin bengi/
çocuğunu büyütüyordu sakin bir inatla
ve staffan ekeson/
kaldırıp sallıyordu kocaman ve iri kalıbını
şatonun batı kulesinden ve ilkyardımın kirli
koğuşlarında/ üç kırıkla/kendi acısını unutup
ölüm çığlıklarını dinliyordu/tüpgazdan yanmış
bir genç kadının

bütün bunları ve kendimi
ibretle ve dehşet içinde seyrediyordum
zaman aynasında
ürperiyordum
sonra birden
içimdeki şatoya dönerek
haykırıyordum gecenin ortasına
kötülüğün
    acının
        ve ikiyüzlülüğün
            suratına tükürür gibi
            kendi kişisel gerçeğimi
            —ben mutluyum—
sonra düşüyordum
yaşama yeni veda etmiş
taptaze bir ölü gibi
döşeği olmayan
sert kılıflı yatağıma
ve her gece aynı düşü
yeniden görüyordum

on altı yaşındaymışım
mevsim/
—siktiret mevsimi—
o yaşlarda güzeldir
bütün mevsimler/
bütün mevsimler gibi
damarları patlatırcasına
tuzlu ve basınçlıdır
sait faik'in yüreğini hoplatan
on altı yaşındaymışım
ve on üç yaşındaki sevgilimi
mevlanekapı'dan yedikule'ye
kale duvarlarında gezdiriyormuşum
montgomerim varmış masmavi
bir de / söğüt yaprağı
sürmene bıçak belimde
kollarım çarpmıyormuş
kesinlikle kalçalarıma
döğüşe her an hazır
kanlı bir horoz gibi
dik ve asîymiş başım
babamdan bol bol nasihat alıyor
ve kendi harçlığımı namusumla
kendim kazanıyormuşum

ansızın haykırarak uyanıyordum
bu büyülü ve gerçek düşten
dikilip oturuyordum
sert kılıflı yatağımın içinde
uzanıp/zehir tadlı bir cıgara yakıyordum
ve daha sonra yeniden uyuyor
ve bu kez düşümde
annemi ölmüş görüyordum
—her gece aynı şey—
kurtuluşun kemerli kapısından sızan
mutlu aydınlık
ve kapkara/simsiyah
umutsuz bir dünya

oturup alkolik bir manyak gibi
beni sevenlerin
ve benden nefret edenlerin
çetelesini tutuyordum

gözyaşlarımdan başka birşey veremedim kadınlarıma
onlar da bundan başka birşey veremediler bana

--ellerinden gelmedi—

ANILAR

şatonun sonsuz koridorlarını adımlıyordum rap rap
ayakseslerim yankılanıyordu taşduvarlarda

«korkunç ivan»daki gibi
gölgelerim düşüyordu duvarlara

dışarda/bahçede ateşböcekleri uçuşuyorlardı
insandan önceki dünyanın sessizliği vardı ortalarda

kitaplarım dergilerim darmadağınıktı
tablolarım fotoğraflarım yerlerde

hamamböcekleri dolaşıyordu şiirlerimin arasında
gencecik bir yaşta kırışan alnımda

ben üç kişiyi birden yaşamanın
yükünü taşıyordum soluk soluğa

— sevgilim bir iki de ben üç—
elimi uzatıyordum/yalnız ve erotik

tekbaşına kendi kendine yeterli olamayan gecelere
işsizdim
umutsuzdum
hastaydım
bir sevgiyi
öğütüyorduk
kıyasıya
onunla
birlikte
yaşama bağlayan damarımı kesmeye
beni tutmosis'lerden birine benzetmeye çalışıyordu
—farkında değildi—
ölüm korkuları dolaşıyordu tepelerimde
sabahların yüzünü görmüyordum
geceleri oturup
ısmarlama aşk öyküleri yazıyordum

özlediğim sessizlik
sivrisinekler ve ateşböcekleri
yoldaşlarım olmuşlardı
onun burnunun dibindeydim
ve yapayalnızdım
o benim içimdeydi
ve ayrıydım ondan
onunla içiçeydik
ve çok çok uzaklarındaydım onun
akıl almaz
yürek bilmez
bir işti bu

kaçmalıydım buralardan
gitmeliydim bir yerlere
kurtulmalıydım bu acımasız kıskaçtan
bütünüyle istediğimi ve benim olanı
her gece bir kez daha yeniden istemek
çok ters düşüyordu bana
kızgındım
kırgındım
öfkeliydim

—yaşamda herşey istediğimiz gibi olmuyordu—

DÜŞ

dışarda
zalimlerle mazlumlar arasında
kıyasıya bir atom savaşının sürdüğü
gökyüzünün radyoaktif şimşeklerle biçildiği
uğursuz bir gece
boyu bir karış
sakalı boyundan uzun
bir cüce
beyaz mumların portakal renkli
ışıkları altında
tırmanarak ömer hayyam'ın
meşin kaplı «rûbaiyat»ının üstüne
bana şunları söyledi

«ancak uyanıkken görebileceğin bir düştür
mutluluk
ya da küçük ve acı bir şakasıdır yaşamın
—yaşadığın sürece—
ve ardından mutlaka yalnızlık gelir
ve en acıklı yalnızlık biçimi yaşamda
anıların zengin kalabalığında yalnız yapayalnız
kalmaktır.

yaşam ise
kimi zaman umutsuz bir düştür
tıpkı mutluluk gibi
bir kaynak suyu gibi
berrak/yumuşak ve ışıl ışıl
ve bir okyanus kadar korkunç ve ıssız
kolay kazanılır/ güç yitirilir
güç yitirilir
kolay kazanılır

«varoluş»un ta kendisi gibi
olasılık aritmetiğindeki
raslantı oranı gibi
mutlu suskusu içinde buda'nın
soylu ve olgun gülümsemesindeki
düş
gibi
kendi
gibi

hiç üzme kendini
cellat ile kurbanına benzer
yaşamda ayrılan yollar
suç senin değil
onunsa olamaz
zaten/
suç ve ceza yoktur
doğmak/ ne kadar doğru ve haklıysa
ölmek de o kadar gerçek ve doğrudur»

ve boyu bir karış
sakalı boyundan büyük cüce
bunları söyledikten sonra
dehşet ve korku içinde bırakarak beni
birden atladı meşin kaplı kitabın üstünden yere
kıbleye çevirdi yaşlı ve yorgun yüzünü
ve ansızın zaman içinde yok olup gitti

—altın kaplı/ kristal bir bilgisayardı cüce
ve üstüne tırmandığı meşin kaplı kitap—

SULTANAHMET'TE

yaşıyordu/
bwana'nın otomatik tüfeğiyle vurduğu
ölümcül yara almış
yaşlı bir fil gibi
yaşıyordu/
ağır ayaklarını sürüye sürüye
şelalenin altındaki
mağara girişini arıyordu
sultanahmet'te
edgar rice burroughs'un
romanlarında anlattığı
filler mezarlığının

yaşıyordu/
yılgın yorgunluğu içindeydi
yaşama sanatının
tekbaşınaydı
ölümün
yaşamın
ve inatçı
gerçeğin
karşısında
sürekli bir bırakılmışlık duygusu taşıyordu
—yoksa o mu bırakmıştı bazı şeyleri—
kimsesiz olduğunu sanıyordu
—belki de başkalarını kimsesiz bırakmıştı—
(acı ve öfkeli/büyük bir fırtına
sonrasının/ dalları kırık ve darmadağın/
yaprakları yerlerde ve kurşunî iskeleti
gökyüzünde)
bir ağaç yalnızlığı içindeydi

kalabalıktı
insanlar sallanıyorlardı çevresinde
telefonlar/ telgraflar teleksler alıyor
uçaklara trenlere vapurlara biniyordu/ yorgun
toplantılara sergilere ilkgösterilere gidiyordu
/isteksiz
kalabalıktı/
dostları arkadaşları
ve sevgilileri vardı
çevresinde
ama hiç kimse onun
yaralı olduğunu
ve öleceğini
bilmiyordu
kendi içinde taşıdığı mapusanenin
sonsuz ve uzun koridorlarında dolaşıyordu
o kadar çok yalnız kalmıştı ki
anlamını çoktan yitirmişti yalnızlık
ve kendi kendini bile yalnız bırakarak
düşmanlarını aldatmayı başarmıştı
yalnızlık zaman zaman
kabuğunun içine sığınmış
zavallı bir yengeç gibi
görünürdü gözlerine

bir akşam ansızın bozuldu büyü
—kendi rayına ters ve çırılçıplak bir yolda—
ama yine de ansızın bozuldu büyü
bir türlü eskitmeyi beceremediği
platonik bir sevdanın
birden çağlayıp coşarak
erotik bir azgınlığa dönüşmesiyle
—geçici ve aldatıcıydı
çünkü eski ve tutucuydu—
önceleri mercan yüzlü
gümüş ışıltılı yakamozlarla dolu
sığ deniz dipleri gibiydi
sonra güneş rengi ışınlardan demlenmiş
altın renkli bir akşamüstü
daha sonra
morarmış turunçdağlarının
zirve ardlarındaki korkunç karanlık

birdenbire yine yalnız olduğunu farketti
yalnızlık onun alınyazısıydı
yaşanması gerekli olandı
peşini bırakmayandı
yakasını kurtaramadığıydı
mezara kadar götüreceğiydi
umudu öğütendi/ yok edendi
yaşamı ve yaşama sevincini
gölgeleyendi / tersine çevirendi

sonunda anladı/
yalnızlıktan doğacaktı mutluluk
phoenix'in kendi küllerinden
yeniden doğuşu gibi
kendi kıvılcımından
alev alandı

İNTİHAR

--bir anlamı varmış gibi yaşamanın—
gelir zühtü bayar gelir
koltuğunda kefeni
koltuğunda kefeni
koltuğunda kef—

—bir anlamı varmış gibi yaşamanın—
koltuğunun altındaki
tabutunun tahtasıdır
tabutunun tahtasıdır
tabutunun tahta—
bileklerinde kelepçesi
yüzünde eski hüznü yaşamın
elinde tuttuğu bir söğüt yaprağının
terkedilmiş
yalnız
ve umutsuz parçası
yüzünde kapkara ve kıvırcık sakalları
gelir mehmet zühtü gelir
gülerek gelir/ağlayarak gelir
koltuğunda kendi mührünü taşıyan
kendi idam fermanı
ve tıpkı bir kambur gibi
sırtında kendi mapusanesi
elinde sapı gümüş işlemeli
sedef kakmalı bir baston
kızgın çöl güneşinin altında
kendi tabutunu taşıyan
hz ali gibi gelir
gelir mehmet zühtü gelir
külleri çoktan havaya savrulmuş
müslüman bir krematoryumda yakılmış
kavruk
beyaz
kül
cesedi
gelir bre/

kederli aydınlığın eşiğindeyim
—hey kaptan amca
kaptan amca
makineler stop—
o dopdolu günleri geride
bıraktım
gemimin ambarları bomboş
üstelik demir tarıyorsun
baştankaradan başka çıkar
yolun yok
kederli aydınlığın eşiğindeyim
ilkgençliğimde çok öfkelendiğim
ve sonunda nefretle sevebilmeyi becerdiğim
albert camus gibi düşünüyorum
şimdi zaman zaman
belirgin
çizilmiş
açıklanabilir
bir anlamı
yok yaşamın

—bu yaşam çok saçma
baştan sona—
içi boş bir varil gibi
—anlamsız—
ya da öylesine anlamlı ki
schopenhauer'ın açıkladığı gibi
insanı hiç mi hiç ilgilendirmiyor
onun amacı yalnız kendisi
işte bu yüzden öldürüyor
ölmesi olanaksız
jack london
ernest hemingway
gerald de nerval
viladimir mayakovski
georges orwell
ve dokuz yüz inanmışıyla birlikte
jim jones
gibi yürekli insanlar
kendilerini
düşünüyorum/
bir protesto mu
intihar
yoksa anlamsız olana
anlam katmak mı

ne zaman anımsasam
salome ile hz yahya'nın öyküsünü
büyük bir saygı seli uyanır içimde
cinsel olan sevgisini
gerçek yaşamda
gerçekleştiremeyen salome'ye
ve hz yahya'yı
insansal olana
yabancı bulurum
ve her nedense
her defasında
tartıp
ölçüp
biçtikten
sonra içimde
doğru bulurum salome'nin
kesik kafasındaki
soğuk ve kanlı dudaklarından
öpmesini hz yahya'yı
doğru değil/
haklı bulurum

salome hz yahya'yı öldürttükten sonra
kendi yaşamını sürdürdü
kendi yaşamını sürdürdü mü
—bilmiyorum—
ama sürdürdüyse/
kan ve gözyaşından oluşan
bir yaşam biçimi
olmalı bu

(ey yolculukların en güzeline / en dehşetlisine
en acısına
ve en yorucusuna
benimle birlikte
çıkan
yürekli yolcu
unutma/
yolumuz zor
yolumuz güç
yolumuz çileli
acıların üstüne üstüne gideceğiz / acıların)
—üstüne üstüne—

muki/ sırtını dönermiş acılara
bana
«göğüs geriyorsun sen
—karşılamaya çalışıyorsun—
bu yüzden
bir kat daha çoğalıyor
acıların» diyor

oysa/
çoktan bıraktım
bana bir kurşun atıldığı zamanı eğilmeyi
izin vermeyi kurşuna
üstümden geçip gitmesi için
beklemeyi atanı vurması için
—çoktan bıraktım—
bıraktım «salaklar cenneti»nde
mutlu olmayı
ve kendi kendimi
aldatmayı
daha vazgeçilmez bir çok şeyi
bıraktım/
bu işin başında
«otuz yaşımdayım
ve hâlâ bir sürü şeye
şaşıyorum yaşamda»
diye not düşmüştüm
defterime

şimdi otuz üç yaşımdayım
ve artarak sürüyor şaşkınlığım
daha da sürecek sanırım
zaman ve mekan boyutlarının
bana göre değişmesine değin

şaşıyorum/ insanların ticaret işlerine
şaşıyorum/ onların dostluklarına
şaşıyorum/ birbirlerini aldatmalarına
şaşıyorum/ neden var haksızlık ve zulüm
şaşıyorum/ gırtlaklamalarına birbirlerini
şaşıyorum/ kendi şaşkınlığıma bile
ama eminim
onlar da bana
şaşıyorlardır
ne biçim
ne tür bir
herif bu böyle
diye
(insanların dünyasında ve kalabalıkların ortasında
ters duran)

DEĞİŞİM

biliyorum/
herşey değişiyor
eskiyor ve yenileniyor herşey
iyilikle kötülük kardeş
doğru ile yanlış içiçe
güzelle çirkin yanyana
sevgi/günah tohumunu
kendi içinde taşıyor
ve artı ile eksi yükler
aynı bakır telin içinden
geçiyorlar

yıpratıyor
ve yeniliyor zaman
titizlikle anılarımızda
korumak istediklerimizi
«değişmeyen tekşey
değişimin zorunlu olduğunu
söyleyen yasa»
diyor/
elleri gümüş sakallarında
sermet çağan
elektronlar dansediyor
zaman duvarının ötelerinde
gözlerimin göremediği
duyularımın algılayamadığı
bir başka dünyada
muyonlar
mesonlar
elektro—
manyetik alanlar
koşut evrenler

tek kesin gerçek/
acının bizzat kendisidir
değişimin dışında kalan
ve belki de yöneten değişimi
bilinç/
zamanı aşar elbet birgün
«son serüven»i oynamaya
hazır mısın
aşmak istiyorsan
eğer zamanı
bilinç/
zamanı aşar elbet birgün
yeter ki inancını yitirme
sevgiye
yaşama
ve ölüme
yeter ki tükenmesin
«insan denen tuhaf yaratığa»
olan saçma güvenin
ve kendi kendini sık sık
aldatmayı unutmayasın

bu sevimli ve maskara oyunun
yardımıyla öğreneceksin
adına yaşamak denen
büyülü sanatı

öte yandan
—unutma—
bilgisayarlarla
sarsılıyor
bütün eski
hesaplar
«ol eski devrân
ve aşk-ı memnû» bile
ah/ güzel ülkem
feodal türkiye'm
—devletin bittiği yerde
eşkıyalığın başladığı—

AYDINLANMA

en yukarlardaydı
madde ve zaman kadar gerçek
ve toplumsal mücadele kadar doğruydu
ağır ağır kaldırdım
ağırbaşlı tarihsel başımı
gözümün ucundaydı
orda duruyordu
sonsuz boşlukta
asılı
kımıltısız

ve üstündeydi gözlerim
gözpınarları yaşlı
ve ağlamaklı gözlerim
sonra/
kaos'un dayanılmaz fırtınası
tutup kollarından
fırlattı sonsuzun
ötelerine beni
ışık hızında altın renkli
bir yıldız gemisi gibi
bir başka boyutunda
geziniyordum zamanın
üstü kapalı
gizemli
sonsuz bir yolculukta
tarihöncesi insanının
yaradılışıyla başlayan
ve şimdiyi sürdüren

kollarımı uzattım
kucaklamak üzre
atom
iyon
ve hidrojen
denizine
canlıydı/ yaşıyordu
güz mevsimleri kadar ılık
ve tropik fırtınalar kadar öfkeliydi

ne kadar güçtür
bir sınırı çizmek
bir kopuşun/
bir bitişin
şarkısını söylemek
ne kadar ağır ve zordur
boşalmış bir dünyayı
tuvale geçirmek
nasıl da yürek ister
yeniden örmek bir duvarı
bilinmeyen/ giz dolu
önü bataklık
arkası sisli
eski bir toprak parçasına
adım atmak
adım atmak ve bilmek
geriye dönmenin olanaksızlığını
ne kadar da zor ve içler acısıdır
bir dünyayı yeniden yaşamaya kalkışmak

bildikten sonra onu
tanıdıktan sonra kim olduğunu
tattıktan sonra acısını
içtikten sonra buzlu pınarlarından
koştuktan sonra sonsuz ovalarında
tırmandıktan sonra
yalçın kayalıklı ve karlı zirvelerine
kuyularında yitip gittikten sonra
ormanlarında yeşillere boyanıp
yüksek tepelerinde uğultusunu
dinledikten sonra rüzgârlarının
ağaçlarıyla fısıldaşıp
kumsallarında güneşlendikten
tropiklerinde dolaşıp
kutuplarında serinledikten sonra

—o bana katıldıktan
ve ben o olduktan sonra—
ne kadar güç

bestesi yitik
coşkusu unutulmuş
bir senfoni gibi
gözyaşları arasında
pişmanlıkla
titreyen ellerimi uzattım
başlangıcı ve sonucu olmayana
bana yalanından ve gerçeğinden
başka hiç birşeyini
yani herşeyini
varlığının bütününü
verme hünerinden
başka birşeyi olmayana
dokundum usulca
sonra tekrar,
tekrar dokundum
boşlukta
karanlıklar içinde
yitip gidene değin

uzayda zamandışı yolculuğa çıktı
ışığını yıldızlardan alan
gümüş çerçeveli ve kristal bir tabutun içinde
üstünde siyah/
uzun elbiseleri
elleri göğsünde bitişik mumlar
göğsünde yüreği kızıl mücevher
o geniş
o beyaz
o mermer
parçası alnı
ve darmadağınık
kapkara saçlarıyla

seni uğurladım/
zamanın ve sonsuzluğun ötesine
yatırdım boylu boyunca/mahzun
soğuk yıldızların altında
donuk donuk parlayan
o kristal ve gümüş tabuta
seni uğurladım/
başlangıcı ve sonucu olmayana
uzayda uyuyan güzelsin
derin bir hibernetik
uykudasın şimdi
seni uğurladım/
kaç ışık yılı sürecek
bilmiyorum yolculuğun
ama önceden saptanmış
bir yerde
—mutlak ya da görece—
bir zaman diliminde
yeniden buluşacağız
o zaman seni uyandıracağım
çok eski zamanlardan kalma kozmik uykundan
kollarımın arasında
ben yüzüne bakarken gülümseyerek
gözlerin elmas ışıltısını yansıtacak yıldızların

en yukarlardaydı
madde ve zaman kadar gerçek
ve toplumsal mücadele kadar doğruydu
ağır ağır kaldırdım
ağırbaşlı tarihsel başımı
gözümün ucundaydı
orda duruyordu
sonsuz boşlukta asılı
kımıltısız

SONSÖZ

dur yolcu/
sakın benim geçtiğim yollardan geçmeyesin
sakın benim yaptıklarımı yapmayasın
sakın içtiğim pınarlardan içmeyesin
tatmayasın sakın benim tattığım yemişlerden
ey yazı yazmak
nakış işlemek
türkü söylemek
taşı oymak
isteyenler
ey ilk bizon resmini mağara duvarlarına
çizenlerin soylu ahfadı/
sakın beni izlemeyin
beni izleyerek benim vardığım yerlere varamazsınız
beni izleyerek oraya varan yolları bulamazsınız
benim baktıklarıma bakarak benim gördüklerimi
göremezsiniz

herşeyin sona erdiği
içinde yalnız sonsuz kum tepelerinin
ve sınırsız zamanın yer aldığı
büyük kızıl çölden geçtim ben
—saygıyla anarak kropotkin'in adını
kendi mapusanemi hep içimde taşıdım
vahşi bir kızıl gül gibi
çöplükle bittim—
tükenişim de güzel oldu
tıpkı yaşayışım gibi
ne müslüman bir mezarlığın
selvi suskunluğuna
ne de katolik çan seslerinin
selamladığı son yolculuğa
hiç mi hiç benzemedim
orta anadolu bozkırlarından
damıtılan
dokunaklı bir türkü gibi
suskuyla sona erdim

beni oralarda biryerlere gömün
ve mezartaşıma
şu yazıyı kazıyın

dayadım alnımı buz gibi suya
ne bilgelik isterim ne ölümsüz aşk
suskudur dileğim yoksul mezarımda
bitti herşey/ selamlarım bitişimi

Zühtü Bayar, 1943 yılında Niğde'de doğdu. Lise sıralarındayken politik baskılar nedeniyle öğrenimini bırakmak zorunda kaldı. Çeşitli gazetelerde çalıştı.

1964 yılında yayımlanan ilk kitabı **Eğitim Sorunlarımız'ı** yeni basımlar yapan **Nazım Hikmet** Üzerine (1967) adlı incelemesi izledi. Ayrıca, **Yazdık Nazım Nazım Diye** (1964, Günel Altıntaş'la) ve **Yazıları** (1976) adlı iki antolojisi vardır.

1973 yılında Barış Gazetesi Armağanı'nı kazanan Zühtü Bayar'ın yapıtları yabancı dillere de çevrildi. **Zaman Aynası** ilk şiir kitabıdır.

Zaman Aynası, ozanın ilk gençlik yıllarından bu yana değişen dünya görüşünün genel bir kozmogoni yapısı içinde sunulduğu, doğu ve batı kültürleri arasında bir tür köprü çizen, doygun bir şiir kitabı...

60 Lira